

Vroeger kwamen wolven in heel Europa voor. Mensen hadden veel ontzag voor wolven en hun manier van jagen. Toen de mensen vee gingen houden, zagen ze de wolven als vijanden. Uiteindelijk gingen ze steeds meer op wolven jagen. In de loop van de achttiende en negentiende eeuw verdween de wolf geleidelijk uit Nederland en België. Er wordt van uitgegaan dat de laatste wolf in Nederland in 1881 in Helvoirt, Noord-Brabant, werd doodgeschoten. Rond 1886 stierf de wolf in België uit. Wolven werden in de negentiende eeuw teruggedrongen tot diep in Oost-Europa, de gebergten van de Alpenlanden, en de gebergten in Italië en Spanje. In die onherbergzame gebieden, waar weinig mensen woonden, konden ze zich met moeite handhaven.

MINDER RUIMTE VOOR WOLVEN

GEEF ME WAT MEER ADEM RUIMTE A.U.B.

Behalve dat mensen op wolven gingen jagen, was er ook **minder ruimte voor wolven** om in te leven. In de negentiende eeuw moesten steeds meer natuurgebieden plaatsmaken voor weilanden en akkers (voor graan en groenten). De wolf werd steeds verder teruggedrongen op een klein stukje gebied, tot er uiteindelijk geen ruimte meer voor hem was. Was het opjagen en uitroeien van de wolven in Nederland en België nou echt nodig?

Er bestaan honderden verslagen van getuigen over wolven die mensen, vooral kinderen, aanvielen en verslonden. Waren het altijd wolven? Tegenwoordig kunnen we door **DNA-onderzoek** achterhalen of het om een wolf of een verwilderde hond gaat. Maar vroeger kon dat niet. Er waren genoeg hondenrassen die op wolven leken en het vermoeden bestaat dat lang niet altijd een wolf de boosdoener was.

Wild of tam?

Veel dieren die ooit wild waren, zijn door de mens tam gemaakt. Dat heet ‘*domesticeren*’ of ‘*domesticatie*’. Koeien, schapen, paarden, geiten, schapen, eenden en kippen zijn daar voorbeelden van. Ook wolven werden tam gemaakt: ze werden onze huishonden.

DOMESTICATIE – HET TAM MAKEN VAN WILDE DIEREN

VAN WOLF TOT HOND

Toen de oermensen langzaam overgingen op landbouw, begonnen ze wilde dieren te domesticeren. Wilde runderen werden koeien, wilde paarden werden geschikt gemaakt om op te rijden, wilde hoenders werden kippen. Wolven werden tot honden gemaakt, geschikt om mee te helpen tijdens de *jacht* of als *waakhond*.

In de grot *Chauvet* in de Ardèche in Frankrijk zijn voetafdrukken van een kind gevonden naast de pootafdrukken van een wolfachtige. De afdrukken in de grot zijn ongeveer 26.000 jaar oud. Een bewijs dat de wolf al in die tijd werd getemd en tot vriend van de mens werd gemaakt. Gebeurde dat alleen in Frankrijk? Nee, wetenschappers denken dat het tam maken van de wolf over de hele wereld plaatsvond in verschillende tijden. Uit proeven met wilde vossen die tam werden gemaakt, blijkt dat de tamme soorten snel veranderen. De *kop* wordt breder en de kaken krimpen. Ook verandert de *vacht* van roestbruin in gevlekte patronen. Wolven veranderden, net als de vossen, en zo zijn alle hondenrassen ontstaan.

Waarom werden de wolven getemd? Daar wordt verschillend over gedacht. De oermens zou jonge wolven uit het nest hebben gehaald voor zijn kinderen om mee te spelen. Oermensen werden niet erg oud en de vrouwen waren vaak zwanger. Ze hadden dus vaak moedermelk, die ze konden opvangen en aan de kleine wolfjes geven met zuigflesjes gemaakt van klei of leren zakjes met een gaatje erin. Maar het kan ook zijn dat de wolfjes bijvoorbeeld geitenmelk of koeienmelk kregen, want geiten en koeien werden ook al heel lang geleden tam gemaakt.

Zodra de welpjes wat groter waren en zelf konden eten, waren ze speelkameraadjes voor de kinderen. Eenmaal volgroeid werden de wolven door de mannen afgericht en ingezet voor de jacht. Tenslotte zijn wolven geweldige jagers. Ook werden ze misschien gebruikt om sleeën voort te trekken waarop voedsel of sprokkelhout werd vervoerd.

Net als bij mensen heb je bij wolven te maken met verschillende **karakters**. Tamme wolven moesten gehoorzaam zijn. Dus mensen zochten de gehoorzaamste exemplaren uit en fokten daarmee verder. Daarbij letten ze ook op de **bouw** en de **vorm** van de kop. De meeste mensen houden van dieren met ronde koppen en bolle ogen, zoals konijnen die hebben. De honden die uit de wolven voortkwamen, werden daar ook weer op uitgezocht. En bij de volgende generatie honden weer. Uit de proeven met de vossen is gebleken dat je in tien generaties – ongeveer vijftig jaar – al heel wat verschillende uiterlijke kenmerken ziet ontstaan.

Wanneer het tam maken van de wolven is begonnen, is niet precies bekend. Wel weten we dat zo'n 13.000 jaar geleden, tegen het einde van de ijstijd, honden al samen met de mens over de bevroren Beringstraat van Azië naar Noord-Amerika liepen. Zo'n 5000 jaar geleden kwam de hond samen met de mens vanuit Zuidoost-Azië naar Australië. De wilde hond, de dingo, stamt van deze eerste Australische honden af.

38

VAN WOLF NAAR HOND

- **kop** omhoog, boven schouders, manen verminderen
- **oren** worden puntiger en minder harig
- **ogen** worden ronder en minder driehoekig (bij honden kunnen de ogen ook blauw zijn in plaats van geelbruin)
- **snuif** wordt korter, **neus** kan verschillende kleuren hebben
- knik tussen **neus** en **voorhoofd** wordt duidelijker
- **borst** wordt breder, ruimte tussen poten groter
- **poten** worden kleiner, dikker en hariger
- **staart** omhoog, U-vorm
- kleuren **vacht** mooi afgelijnd
- **haar** minder warrig

Fragment uit Pieter Feller, *Het wolvenboek*, Luitingh-Sijthoff, 2021.

Dit fragment mag enkel gebruikt worden voor educatieve doeleinden en niet verder worden verspreid.